

Razrešenje v.d. stanja u javnim preduzećima

Transparentnost Srbija
9. jun 2021.

O projektu

- ▶ *Projekat "Javna preduzeća - profesionalizacija, transparentnost i pravne posledice kršenja zakona" realizovala je Transparentnost Srbija uz podršku Fondacije za otvoreno društvo Srbija. Cilj projekta je iniciranje primene Zakona o javnim preduzećima, posebno u delu koji se odnosi na profesionalizaciju upravljanja i povećanje transparentnosti. Za sadržaje analiza odgovorna je Transparentnost Srbija i ne odražava nužno stavove FOD.*

FONDACIJA ZA OTVORENO DRUŠTVO, SRBIJA
OPEN SOCIETY FOUNDATION, SERBIA

O projektu

- ▶ Tri komponente istraživanja u okviru projekta „ **Razrešenje v.d. stanja u javnim preduzećima**”:
 - ▶ 1. Utvrđivanje Indeksa transparentnosti javnih preduzeća i preduzeća u državnom vlasništvu (**PETRA 2021** - Public Enterprises Transparency Index 2021);
 - ▶ 2. Istraživanje o ispunjavanju zakonskih obaveza u vezi sa **stručnošću menadžmenta javnih preduzeća**;
 - ▶ 3. Aktivnosti u vezi sa **vršiocima dužnosti direktora javnih preduzeća kojima je istekao zakonski rok trajanja v.d. stanja**.

1. Petra 2021 – Transparentnost javnih preduzeća

- ▶ Ocenjivanje i rangiranje 33 preduzeća na republičkom (17) i lokalnom (16) nivou, na osnovu 30 indikatora.
- ▶ Većina JP bila su obuhvaćena i istraživanjem i ocenjivanjem PETRA 2019, pa su rezultati uporedivi.
- ▶ Preduzeća su rangirana po procentima od maksimalnog broja poena (0-100%), ali su svrstana i u pet kategorija - potpuno transparentna (81-100%), uglavnom transparentna (61-80,9%), delimično transparentna (41-60.9%), uglavnom netransparentna (21-40,9%) i netransparentna (0-20,9%).

- ▶ U prvoj kategoriji jedno preduzeće; Napredak u odnosu na 2019. godinu kada u ovoj kategoriji nije bilo nijedno od 40 preduzeća obuhvaćenih uzorkom.

Ocena	Ukupno	Od toga republička	Od toga lokalna
Potpuno transparentna	1	0	1
Uglavnom transparentna	8	4	4
Delimično transparentna	17	8	9
Uglavnom netransparentna	6	4	2
Netransparentna	1	1	0

Preduzeće	Ocena
Toplana Šabac	81.7%
Putevi Srbija	73.3%
Vodovod i kanalizacija Novi Sad	71.7%
Srbijavode	68.3%
Emisiona tehnika i veze	68.3%
Beogradski vodovod i kanalizacija Beograd	66.7%
Vodovod i kanalizacija Kragujevac	65.5%
Gradsko saobraćajno preduzeće Beograd	63.3%
Pošta Srbije	61.7%

Gradska čistoća Beograd	60.0%
JKP Šumadija Kragujevac	60.0%
Elektroprivreda Srbije	58.3%
Transnafta	58.3%
Službeni glasnik	58.3%
Gradska toplana Niš	58.3%
Subotička toplana	58.3%
Beogradske elektrane Beograd	56.7%
Mediana Niš	55.0%
Koridori doo	53.3%
Vodovod i kanalizacija Subotica	53.3%
Državna lutrija doo	51.7%
Novosadska toplana Novi Sad	51.7%
Srbija kargo ad	50.0%
Vodovod Šabac	48.3%
Srbijašume	46.7%
JP NP Kopaonik	45.0%

Naissus Niš	40.0%
Aerodromi Srbije	38.3%
Agencija za osiguranje i finansiranje izvoza Republike Srbije ad	38.3%
Čistoća Novi Sad	38.3%
JP PEU Resavica	33.3%
Srbijagas	25.0%
MB namenska ad	0.0%

Prosečna ocena 53,2%,
na približno istom nivou
kao pre dve godine.

Preduzeće	Ocene PETRA 2021	Ocene PETRA 2019 sa postojećim indikatorima	Ocene PETRA 2019 sa tadašnjim indikatorima	Realni rast ocene	Nominalni rast ocene
Aerodromi Srbije	38.3%	10.0%	13.5%	283.3%	183.7%
JP NP Kopaonik	45.0%	15.0%	16.2%	200.0%	177.5%
Agencija za osiguranje i finansiranje izvoza Republike Srbije ad	38.3%	28.3%	25.7%	35.3%	49.3%
Toplana Šabac	81.7%	68.3%	69.4%	19.5%	17.6%
Vodovod i kanalizacija Novi Sad	71.7%	65.0%	60.8%	10.3%	17.9%
Beogradske elektrane Beograd	56.7%	51.7%	50.0%	9.7%	13.3%
GSP Beograd	63.3%	58.3%	56.8%	8.6%	11.6%
Putevi Srbija	73.3%	68.3%	63.5%	7.3%	15.5%
Mediana Niš	55.0%	51.7%	51.4%	6.5%	7.1%

Novosadska toplana Novi Sad	51.7%	58.3%	55.4%	-11.4%	-6.7%
Službeni glasnik	58.3%	66.7%	59.5%	-12.5%	-1.9%
Srbijašume	46.7%	55.0%	47.3%	-15.2%	-1.3%
Transnafta	58.3%	71.7%	63.5%	-18.6%	-8.2%
Srbijagas	25.0%	31.7%	29.7%	-21.1%	-15.9%
Srbija kargo ad	50.0%	63.3%	66.2%	-21.1%	-24.5%
Naissus Niš	40.0%	51.7%	47.3%	-22.6%	-15.4%
Vodovod i kanalizacija Subotica	53.3%	70.0%	66.2%	-23.8%	-19.5%
JP PEU Resavica	33.3%	45.0%	40.5%	-25.9%	-17.8%
MB namenska ad	0.0%	0.0%	0.0%		
Koridori doo	53.3%	NA	NA		
Državna lutrija doo	51.7%	NA	NA		

Indikator	Prosečna ocena
Da li je na sajtu objavljen cenovnik usluga koje pruža preduzeće?	97.0%
Da li postoji posebna stranica (podstranica) na sajtu preduzeća, posvećena javnim nabavkama?	97.0%
Da li je na sajtu dostupan broj zaposlenih u preduzeću?	95.5%
Da li je na sajtu objavljen finansijski plan/budžet preduzeća?	93.9%
Da li je na sajtu objavljen godišnji plan/program rada preduzeća?	89.4%

Da li su ugovori za reklamiranje, konsultantske usluge i marketing objavljeni na sajtu? (ili je dostupna informacija da preduzeće nema ove troškove)	9.1%
Da li su javno dostupni zapisnici sa sednica upravnih nadzornih i revizorskih tela preduzeća u proteklih 12 meseci?	4.5%
Da li je na sajtu objavljen i postoji li individualna politika (pravilnik) preduzeća u vezi sa troškovima reprezentacije? (zahtev nakon uvida, u okviru verifikacije)	4.5%
Da li su ugovori za pravne usluge (namena, iznos i sl) objavljeni na sajtu?	0.0%

2. Stručnost direktora i članova nadzornih odbora

Zakon o javnim preduzećima propisuje uslove:

- ▶ Za direktora:
 - ▶ - visoko obrazovanje (240 ESPB bodova);
 - ▶ - najmanje pet godina radnog iskustva na poslovima za koje se zahteva visoko obrazovanje;
 - ▶ - najmanje tri godine radnog iskustva na poslovima koji su povezani sa poslovima javnog preduzeća;
 - ▶ - da poznaje oblast korporativnog upravljanja;
 - ▶ - da ima radno iskustvo u organizovanju rada i vođenju poslova;
 - ▶ - da nije član organa političke stranke, odnosno da mu je određeno mirovanje u vršenju funkcije u organu političke stranke;

Zakon o javnim preduzećima propisuje uslove:

- ▶ Za člana nadzornog odbora:
 - ▶ - visoko obrazovanje (240 ESPB bodova);
 - ▶ - najmanje pet godina radnog iskustva na poslovima za koje se zahteva visoko obrazovanje;
 - ▶ - najmanje tri godine radnog iskustva na poslovima koji su povezani sa poslovima javnog preduzeća;
 - ▶ - da poznaje oblast korporativnog upravljanja ili oblast finansija;

- ▶ Od 32 JP i JKP i njihovih osnivača (skupština gradova i opština) traženo je da dostave podatke na osnovu kojih je utvrđeno da direktori i članovi NO ispunjavaju zakonske uslove u vezi a stručnošću i iskustvom. Analizirani su i podaci na sajtovima JP.

Ukupno JP i JKP	Nema sajt	Nema podataka o direktoru i članovima NO	Postoje podaci o direktoru i članovima NO ali ne i biografije	Postoje biografije ali nepotpune ili ne sve biografije	Postoje biografije za sve, koje pokazuju ispunjenje zakonskih uslova
32	9	10	8	5	0

- ▶ Na osnovu podataka sa sajtova i podataka dobijenih iz odgovora na zahteve za pristup informacijama od javnog značaja, TS utvrdila da li se može **potvrditi** da direktor i/ili pojedini ili svi članovi NO ispunjavaju uslove.
- ▶ Od 32 JP, u **16 direktor i svi članovi NO ne ispunjavaju** zakonske uslove, ili zbog nedostupnosti podataka **nije moguće utvrditi da li ispunjavaju uslove.**

Svi ispunjavaju uslove	Direktor i pojedini članovi NO	Samo direktor	Svi članovi NO, ali ne i direktor	Pojedini članovi NO	Ne može se potvrditi da bilo ko ispunjava
4	6	4	0	2	16

3. VD stanje u republičkim JP i preduzećima u državnom vlasništvu na koja se primenjuju odredbe Zakona o JP o izboru direktora

Ukupno preduzeća	Direktor izabran na konkursu	V.d. direktora u zakonitom mandatu	V.d. direktora kojima je istekao mandat	Direktori imenovani bez konkursa i nepoznat status
34	8	3	18	5

Iako se u javnosti Putevi Srbije često ističu kao primer preduzeća u kome je najduže na čelu vršilac dužnosti direktora, postoji zapravo najmanje **16 preduzeća u državnom vlasništvu (od 34 posmatrana) koja ni dana od usvajanja Zakona o javnim preduzećima nisu imali na svom čelu direktora izabranog na javnom konkursu.**

- ▶ Ako se sabere trajanje v.d. stanja, mandati direktora izabranih na konkursu i postavljenih bez konkursa, od 2012. godine (odnosno od osnivanja preduzeća) do danas, u svakom od ova 34 preduzeća u proseku je na čelu bio **vršilac dužnosti četiri godine i tri meseca**, direktor postavljen **bez konkursa dve i po godine** a direktor izabran **na konkursu tačno godinu dana**.